

BOROS ATTILA MŰVÉSZETE

Dr. Tulassay Zsolt

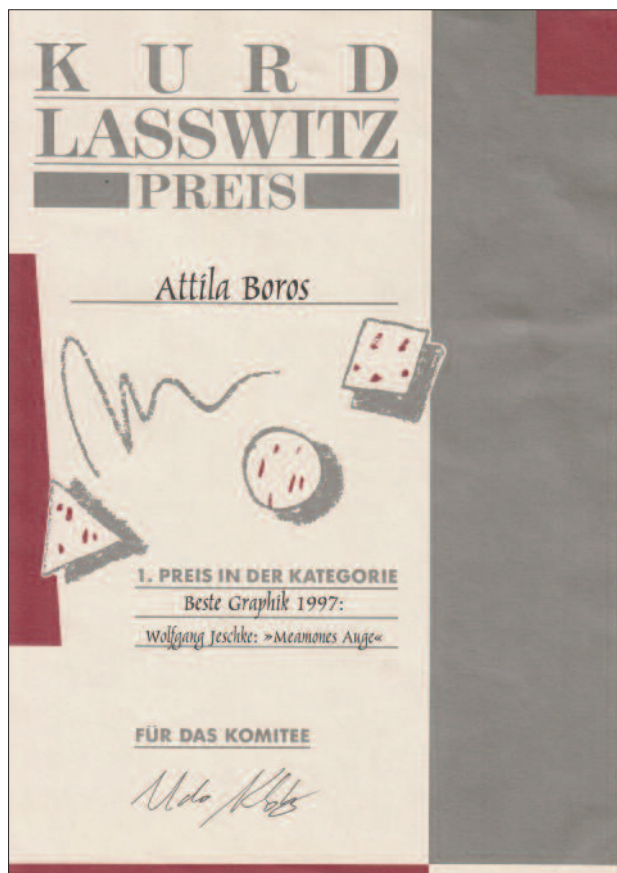
Introitus

Boros Attila festő- és grafikusművész és szobrász 1971-ben született Budapesten (1. kép). Tanulmányait a Képzőművészeti Középiskolában, majd a Képzőművészeti Főiskola grafikus szakán végezte, ahol 1994-ben kapott diplomát. Páratlan tehetsége a grafika és a festészet terén egyaránt megjelent, és sajátos szemlélettel és technikával készült műveivel rövid idő alatt a művészeti élet kiemelkedő alakjává vált. Sokoldalú, rendkívül gondolatgazdag alkotó, nagyszerű rajztudással és színskultúrával. Művészi kifejező eszköztára sokszínű és változatos. Különböző képzőművészeti műfajokban és technikákban egyaránt otthonos.

1. kép. Boros Attila arcképe

Huszonhat évesen, 1997-ben elnyerte a legjobb grafikusnak járó németországi Kurt Lasswitz-díjat (2. kép). 2001-ben közönségdíjas lett a Műcsarnok *Feketen-fehéren* kiállításán több, mint 150 grafikust megelőzve. Egyedüli magyarként vett részt Oszakában a „Hunt for this century's Leonardo da Vinci” nemzetközi kiállításon. Műveit Tokióban, Sanghaiban és Los Angelesben is bemutatta. Az 1956-os forradalom 45. évfordulóján a New York-i Magyar Főkonzulátuson állított ki. A kiállítást szervező galéria felkérésére elkészítette a később hat országban is bemutatott Magyar Nobel-díjasok arcképcsarnoka ciklusát. Hollywood érdeklődését is felkeltette a „Dobozban a nagyvilág”

2. kép. A Kurt Lasswitz-díj (1997) oklevele

című rendhagyó alkotása, amely régi tévékészülékek segítségével, változatos portrékkal mutatja be a filmművészet világhírű magyar alkotóit bizonyítva a magyar tehetségek meghatározó szerepét a filmművészet fejlődésében.

A festészet és a grafika elemeit egyedi módon ötvöző műveit számos egyéni és több, mint 100 csoportos kiállításon mutatta be. Munkái erős rajzi alapokon nyugvó, ösztönös színek összhangjából épül fel, amelyek gyakran a műfaji határokat is átlépik. Kentaurt ábrázoló bronzszobra a Szent István Egyetem szoborparkjában látható.

Művei hazánkon kívül világszerte (Anglia, Németország, Ausztrália, Amerikai Egyesült Államok, Japán) galériák és műgyűjtők féltve őrzött gyűjteményeit gazdagítják. Alkotásai megtalálhatók George Pataki New York állam volt kormányzójának tárgyalójában, vagy a világhírű Mushashino Zeneakadémia falain is.

A Szent Istvántól, Boldog Sándor Istvánig, a magyar történelem és a kereszténység meghatározó személyiségeit bemutató, évezredek átölelő, a „*Magyar szentek*” című sorozatát 2012-ben a Nagyvárad Püspöki Palotában állították ki először. A kiállítás kibővített változatát 2013-ban, a Hit évében Rómában a Magyar Akadémián és a Szalézi Egyetemen, majd végül Budapesten is bemutatták (3., 4., 5., 6. kép). A budapesti kiállítást Dr. Székely János szombathelyi megyéspüspök nyitotta meg. Székely püspök úr a következőket mondta Boros Attila alkotásairól:

„Festményei finomak, érzéssel teliek. Ez a finom fényesség sugárzik a szenteket ábrázoló képsorozatának alkotásaiból is. Nem csak fest ezekről a témákról, hanem aktívan odaáll a szentet sugárzó kezdeményezések mellé. Sok ilyen művészre lenne szükség a mai, sokszor szétesőnek, széttöredezettnek tűnő világunkban: olyan művészekre, akiknek az alkotásaiban a szép, a jó, az igaz és a szent egyetlen, harmonikus egészet alkot.” (1).

Boros Attila a következőket írta a magyar szenteket ábrázoló ciklusáról: „Aki egy kőben nem látja meg Istent, annak hiába jelenne meg személyesen. A magyar szentek tisztán látják és követik Őt eleven kapocsként ég és föld között. A boldogságot abban

3. kép. Szent István

4. kép. Szent László

keresik, hogy fáradhatatlan munkájukkal miként válhatnak eszközzé a Teremtő kezében. Az odaadó szeretet lényükből fakad, nem élhetnek másként. Lelkük tisztasága és nemessége a legnagyobb tiszteletet váltja ki és hozzájuk intézett fohászra készlet, mely mindig meghallgatást nyer. Gyémántokként ragyogják be Európa egét, a világ nem lenne ugyanaz nélkülük, ha egyáltalán létezne.” (2) „A szentek számomra azok, akik el tudták választani a világosságot a sötétségtől” (3).

A Szent Istvánról készült kép az államalapítót, a kereszténység kárpát-medencei apostolát ábrázolja nemes vonásokkal és hatalmának jeleivel. A monotonnak tűnő háttérből szinte kiemelkedik a királyi méltóság, a ruházat pedig jól harmonizál a képet keretező rajz mintázatával (3. kép).

Szent László, a lovagkirály páncélban, fegyverzetel, lovon jelenik meg. Az ábrázolás a fekete és a fehér váltakozása, az alakok helyenként vázlatos megjelenítése, a képen uralkodó rövid, párhuzamos és a korona felé futó háromszögszerűen elválasztott vonalak, a király feje körül glóriát idéző fehér körív emlékeztetése teszik a látványt (4. kép).

A Szent László és a kun különleges alkotás. A kun inkább a sántát jeleníti meg: a torz arc, a testből kiálló

5. kép. Szent László és a kun

tüskék, a vad ragadozót utánzó állkapocs egyaránt erre utal. A király feje körül a sötétség megvilágosodik, jelezve a tisztaságot és a fényt, amely a sátáni sötétség felett győzedelmeskedik (5. kép).

Szent Erzsébet égre néző tiszta tekintetét, szép arcát, a fekete, ívelt mintákkal díszített glória különös finomsággal emeli ki a kép sötét háttéréből (6. kép).

Alkotói stílus és művészi hitvallás

Boros Attila korunk hazai képzőművészeti életének egyik legsokoldalúbb művésze, akinek szerteágazó érdeklődése elmélyült gondolatisággal és nagy szakmai felkészültséggel párosul. „Biztos kézzel nyúl a klasszikus örök témákhoz, modern, lüktető életet oltva beléjük. Harmonikus lélekemelő festészete rövid időn belül az igényes művészvilág meghatározó alakjává tette őt” (4).

Művészete nem sorolható be kizárólagosan egyetlen stílusirányzatba sem. Széles körű tájékozottsága és műveltsége lehetővé teszi, hogy gondolatait változatos eszközökkel és eltérő stílusban tárja a szemlélő elé.

„Stílusom változatos, hiszen mindegyik kifejezésre váró eszmének meg kell találni a megfelelő megjelenési formáját és én ahelyett, hogy mindent belekény-

szerítenék egy mederbe, megkeresem a számára legmegfelelőbb utat. Nálam a stílusok egyszerre várokoznak riadókészültségben, hogy a kellő pillanatban előtörjenek. Ez persze csak akkor működik jól, ha mindegyik stílus összetéveszthetetlenül a sajátom.” (5)

Virtuóz módon ötvözi az egymástól eltérő vagy egymást kiegészítő művészi stílusokat. Alkotásaiban a szimbolikus reneszánsz és preraffaelita, az allegorikus romantika és a látomásos stílusjegyek egyaránt felfedezhetők. A klasszikus témák modern életérzésekkel ötvöződnek, a szakrális jegyek pedig profán világlátás móddal. Műveiben szakít az empirikus látványszerűséggel. A klasszikus térszemlélet, a képszerkesztés és a perspektíva helyébe új megoldást talál. A relativitás tér és idő felfogásmódot megváltoztatja, időnként végső-kig fokozza a szerkezetek, a személyek, a tárgyak és a tér viszonyát meghatározó geometriai szükségszerűségeket.

A főképp rajzain megjelenő szerkesztési mód kubista jegyeket is megidéz. A műveket mozgalmas ritmus jellemzi, így a reneszánsz térformálása helyett az időbeli formát hangsúlyozza. A vonalak, a színek, az árnyalatok összhangja, egymáshoz való viszonya megteremt a művész képzeletének egyedi világát. Az egymást átfedő, geometrikus alakzatokból felépített kom-

6. kép. Szent Erzsébet

pozíciók több réteg benyomását is kelthetik. A tárgyak, alakok körvonalai egyszerűsödnek, egyfajta mélységet érzékeltetnek. Előfordul, hogy a képen többféle nézőpont is megjelenik, ezáltal a kép mintegy kiterül a felületre. A formákat, alakokat geometrikus szemlélettel fogalmazza át.

A *Vágy* című festményén ez a szerkesztési mód a kép témájától idegennek tűnhet (7. kép). Az egymást átölelő szerelmesek geometrikus formába öltöztetése azonban meggyőző, a vonzódás és a szépség maradéktalanul megjelenik és a képnek a színezés árnyalatai, a színek változatossága különleges varázst adnak.

A fekete-fehér színű geometrikus formák uralják az *Előző élet* című képek mindhárom változatát. A művész azonban mindhárom festményen a témát, színt nosztalgikusan a régi korokat idézve is megjeleníti (8. kép). Az *Udvarlás* című képet rokokó jellegű betét színesíti (9. kép). A *Dolce vita*-n ókorra jellemző színes mozaikokból összeállított, Pegazus vontatta biga repíti a párt a motorkerékpár helyett (10. kép).

Bár Boros Attila művészetének stílusjegyei változatosak, törekvését az egységes új és egész megjelenítésére a következőképpen fogalmazza meg: „Éveken keresztül dolgoztam ki a technikákat, amik a különböző stílusaim ismertetőjegyeit adják, de mindegyikre

jellemző a grafikai háttér, a rajzi elemek hangsúlyozása, a vonalak dinamizmusa, a derű és a harmóniakérés és az a mára már ritka szempont, hogy a művészet szép legyen” (5). „Alkotóként arra törekszem, hogy korábban elkezdett vonalat folytatva összeházasítsam, ötvözzem a különböző képzőművészeti műfajokat, hogy abból valami egységes új és egész szülessen” (3).

A művészi hitvallása, ars poetikája kivételes érzékenységgel megáldott, hitében és hivatásában elkötelezett, az emberi lét mélységeit, célját, értelmét kutató, a gondolatok és érzelmek tisztaságát, sokrétűségét feltáró művészt mutat be. Önéletrajzában ezt írja: „és akkor leülsz a vászon elé, csak ketten vagytok, ő a makulátlan fehérségével és te, gyermeki kíváncsisággal, birtokában a legnagyobb ajándéknak, a tehetségnek, ami a legnagyobb teher is, hiszen soha nem enged pihenni, mindig megfeszítve tart, mint egy íjat, hogy gondolataid nyílként repüljenek a célba, mint most, az első ecsetvonáskor, amikor megpróbálsz mindent elfelejtetni, amit a festészetről tanultál, s leked legbelső magjából meríteni, ahol az ihlet még nem öltözött színekbe, csupán őselv, amely egész valódat irányítja, s ha sikerül kiszabadítanod egy fénysugarat, akkor meghallhatod műved első szívdobbanását, amit heves párbeszéd követ, szárnyaló példabeszédedre a színek eleinte tőszavakkal válaszolnak, majd féltő törődésed nyomán a szavakból dallam, a dallamból szimfónia lesz, s kezzed nyomán, szemed láttára megszületik a csoda, ezért a pillanatért élsz.” (6).

„Az igazi műalkotások egyensúlyba hozzák az emberi akaratot a természet törvényeivel, így a véletlen látszatának elfogadásával. A néző felfedezheti benne a művész és a Teremtő szándékát is, és a kettő egyensúlyának törekvése mutatja meg azt az állapotot, ahová boldog pillanataiban az ember eljut. A jó kép rádöbrent nagyságunkra és kicsinyiségünkre, büszkévé tesz emberi mivoltunkra, de feladatot is ad azzal kapcsolatban. A kép olyan hazugság, amelyben felfedezhetjük az élet igazságát, de az élettel ellentétben, ahol mindig utólag derül fény a törvényszerűségekre, itt azonnal megláthatjuk őket” – idézi vallomását Pallos Tamás (3).

Boros Attila szerint: „A művészetnek nem az a célja, hogy az életet egy az egyben tükrözze vissza, hanem inkább kivezető utat mutasson, megállásra késztesse. A legnagyobb vétek a mulasztás; ha nem élünk azzal, amit kaptunk. Mert a legszörnyűbb bűnöknek is van valamilyen pszichológiai hátterük, magyarázatuk, ami a motivációt valamennyire érthetővé teszi, a mulasztás azonban semmivel sem indokolható. A gondok elviselésére kiérleltem azt a képességet, hogy ne vegyem természetesnek a mindennapos szépségeket, hanem újra és újra rácsodálkozzak. A művész feladata, hogy a sötétben pislákoló gyertyalángot fényözönné erősítse.” (3).

Festményeinek, művészetének legfőbb témáját így foglalta össze: „Kezdetől leginkább a „rejtélyekkel” foglalkozom. Világi témájú képeim gyakori témája, a

7. kép. Vágy

8. kép. Előző élet

10. kép. Előző élet - dolce vit

9. kép. Előző élet - udvarlás

női szépség is idetartozik. A legrejtélyesebb örök téma azonban a Biblia, a hit világa. Ma az emberiség hason-

ló helyzetben van, mint hajdan, amikor a bibliai történeteket a nép leginkább festményekről, képek segítségével ismerhette meg. Ma ugyan a technikának köszönhetően tengernyi információhoz jutunk, mégis keveset tudunk a legfontosabb dolgokról. Egyfajta küldetésnek tekintem, hogy ezeket az üzeneteket a magam lehetőségei szerint visszavigyem a köztudatba. Aki komolyan veszi a művészetet, nem kerülheti meg a művészettörténet nagy témáit, muszáj, hogy „véleménye legyen” az egyetemes kultúra részét képező Bibliáról, Jézusról, a szentekről. Jézus életéből én inkább a gyógyítót, a csodatévőt, a feltámadottat ábrázolom, nem a szenvedőt, a kiszolgáltatottat. Nem a megalázottságát, hanem a győzelmét festem, amikor megmutatkozik isteni ereje, dicsősége. Fényt, akit az Isten küldött nekünk. Minden bibliai történet nagy rejtély, és művészi eszközeimmel legszívesebben mindegyiknek a végére járnék. Folyamatosan motoszkál bennem, de még mindig nem tudom, hogyan ábrázoljam például a csodálatos kenyérszaporítást. Ha egy művész csak Jézus történetét akarná végigkövetni a festészet nyelvén, az már önmagában egy életre szóló misszió lehetne. Festés előtt gyakran imádkozom, hogy sikerüljön a kép. Tulajdonképpen elfogadom azt a tényt, hogy a festmény végső soron nem is az én művem, hanem legalábbis az Istennel „közös munkánk” (3).

Igen szép evangéliumi példabeszéd olvasható a tékozló fiúról, aki hiúságokra költi teljes örökségét. Megalázottan, szegényen tér vissza apjához, aki eléje

11. kép. A tékozló fiú

siet és azt mondja: „A fiam meghalt, de feltámadt, elveszett, de megkerült” (7). Ezt a kivételes pillanatot a szeretet és a megbocsátás örömét Boros Attila döbbenetes erővel ábrázolja (11. kép). Az idős apa meghatottan öleli fiát és mindketten csukott szemmel, szinte csak lelkük szeretetével élik át a felemelő pillanatot. A képet színei, harmóniája, a rajzolatok gazdagsága, az életmű kivételes alkotásai közé emeli.

A *Requiem* című kép drámaian figyelmeztet a földi élet utáni lét legfőbb törekvésére: „et lux perpetua luceat eis, Domine” (12. kép). A festményen az alak és a háttér egyaránt töredezett, szaggatott, kusza vonalakkal jelenik meg. A gyertya lángja körül azonban a vonalak párhuzamossá válnak, szinte tabernákulummá rendeződnek és a fény az eucharisziát jelképezve, az örök világossághoz vezető egyetlen biztos utat mutatja meg.

Művészetének másik meghatározó témája a női szépség és a szerelem ábrázolása. Székely János írja: „Boros Attila festőművész számára szép, az igaz, a jó és a szent egymástól elválaszthatatlan értékek. Festészetében a szerelem szépségének az ábrázolása és a szentnek, az isteni titoknak ragyogása is megjelenik. Ezek nem ellentétesek, egymást kizáróak, hanem Boros Attila lelkében és művészetében édestestvérek. Hiszen a földi szerelem is a Teremtő végtelen szeretetének visszfénye” (1).

A művész mondja: „A nő megismerhetetlen titok, a vonalai hol békésen simulnak, hol vadul lüktetnek, és ez csak a mű kiindulópontja. Ez alapanyag, amivel érzelmek, hangulatok fejezhetők ki, mitológiai történetek mesélhetők el és ez életre szóló feladat. A nők látványa mindennapos számunkra, az emberek többsége viszont nem értékeli a természetet, ellustul a szemünk a mindennapos rácsodálkozásra. Erre való a művészet, hogy leporolja a lélekről a mindennapok porát” (5). „Ma amikor a szépség egy bizonyos formája, valamint a belső szépség klasszikus értelemben vett jelentése már nem érték, szinte küldetésnek érzem annak ábrázolását és megjelenítését. A nőt festem meg gitárral, kancsóval, vagy gyümölcscsel, mozgás közben vagy mozdulatlanul, egyfajta meditatív, töprengő, befelé forduló atmoszférában, amely segít lényegiségünk jobb megismerésében és olyan folyamatban, amely önvizsgálatra és önértékelésre ad lehetőséget. A nő, a szerető és az anya harmonikus egysége belső békét és szeretetet árasztva megjeleníti életünkben mindazt, amiért érdemes megszületni és élni” (8).

Feledi Balázs írja, hogy a női szépség meghatározó szerepe Boros művészetében hamar felfedezhető: „A nő gitárral, gyümölcscsel, kancsóval, tánc közben, mozdulatlanul, ébren s talán álmodva jelenik meg Boros vásznán, papírlapján, amelyben posztreneszánsz hevület elmélyültség, szakmai alázat van. Munkáin görög-mediterrán atmoszféra sejlik fel, többször, mintha a görög vázarajzok kontúrjai születnének újjá, mintha a mítoszok elevenednének meg. A múlt eszményeit a jelen számára hasznosítja és újjáteremt. Aki művészként a múlthoz mer nyúlni, nagy kockázatot vállal. Könnyen rásüthető, hogy nem kreatív, nem innovatív, nem XXI. századi.... Nos, ezeket a kockázatokat vállalja Boros Attila így az ezredfordulón, amikor vallja és ars poetica-szerűen megmutatja, hogy egyfajta klasszikus szépség eszményre építkezik” (9).

Boros Attila műzsája felesége, aki számos képének visszatérő témája (13. kép). Az *Egyé válna* című kép harmónikus, megejtően szép szerelmi jelenet, amelynek költőiségét a gyönyörű női alak és a szerelmeseket körülvevő hímzésszerű háttér egyaránt kiemeli (14. kép). A *Szüret* című festmény közepén gyönyörű női arc látható, amelynek esztétikuma eltérő indulatokat vált ki (15. kép). Az arc jobb oldalán sárkányszerű szörnyetegek láthatók, akikben a női szépség állati ösztönöket szabadít fel, amelyek nem tiszta érzelmekből, hanem vad szexuális erőszakból fakadnak. A bal oldalon az elvadult agresszivitással angyalok szállnak szembe a tisztaság és a fennkölt érzelmek szépsége iránti elkötelezettséget jelképezve.

Az *Ébren álmodó* című festményen látható női arc megejtően szépséges (16. kép). A távolba néző tekintet, a félrefordított fej, az alig nyitott száj, a gyönyörű homlok, a pompásan omló hajzuhatag, az álmodozás, a vágyakozás érzését erősíti a szemlélőben. A kép jobb oldalán az ébren álmodás látomása valóban megjelenik: a szerelem, az egymást átölelő pár képében. Az arc

12. kép. Requiem

szépsége valóságos, szinte fényképszerű, a hajzuhatagba belesimuló szerelmespár azonban álmot idéző. A kép színei megejtően varázsosak.

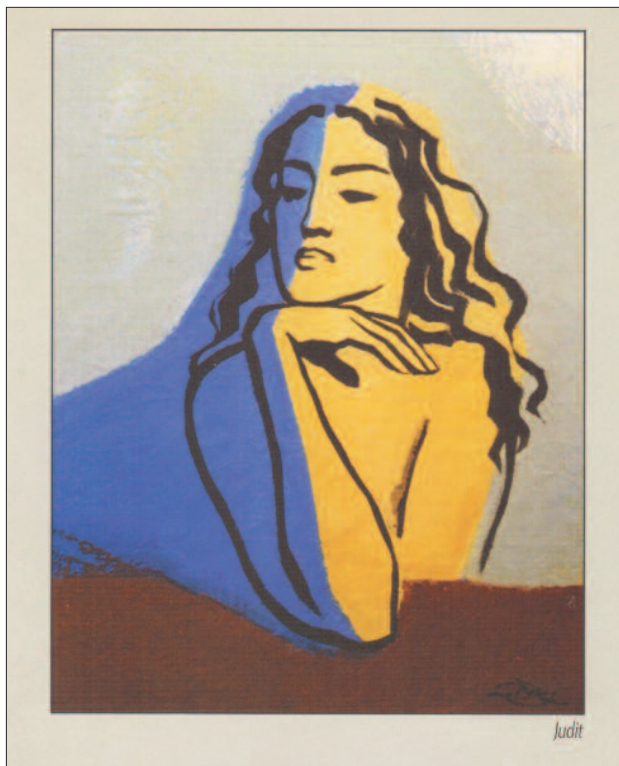
A grafika virtuóza

Boros Attila grafikus művészként kezdte pályáját és mindig is a grafikát érezte igazán sajátjának. Az egyik legjobb hazai és nemzetközileg is elismert absztrakt festőművész, Bors Györgyi írja: „Boros Attila az általam ismert egyik legjobb magyar grafikus. A művészileg legnehezebb egyvonalas grafikáktól a precízen

kidolgozott szürreális látomásokig tudja a legmagasabb szintet képviselni. Profi, mégis érzelmes, szenvedélyes, emberi. Eszköztára kimeríthetetlen és ez lehetőséget ad számára, hogy egy alkotáson belül összetett, mély gondolatokat közvetítsen. Mindig más, mégis mindig felismerhető” (10).

A művész mondja: „Grafikusnak készültem, de a festményeimben is dominálnak a vonalak és sokszor csempészek beléjük grafikai megoldásokat. Ezúttal lecsupaszítva mutatom meg, mit tudok a grafikáról” (2).

„A rajz őszinte, intim, a legegyszerűbb eszközökkel éri el az érzelmek csúcsait, egyértelműen elárulja alko-

13. kép. Judit

15. kép. Szűret

tója szakmai felkészültségét. Vonalakkal mindent el lehet mondani, pedig a valóságban nem látunk körvonalakat. Ha egy művész nem tudja rajzban kifejezni magát, az hiába nyúl ecsethez vagy vésőhöz. A szabadságában infantilissá vált művészetben a grafika rejti az aranytartalékot” (11).

Boros Attila mondta: „Célom az, hogy a képzőművészeti műfajokat átjárhatóvá tegyem. Összebékítsem

14. kép. Eggyé válva

16. kép. Ébren álmodó

a festészetet a grafikával, a szobrászattal. Vannak képeim, amiken több műfaj találkozik, grafika, festészet, dombormű-hatású felületek, mozaik és jól megférnek

egymás mellett. A kedvencem a grafika, szerénytelenség nélkül mondhatom, olyan festő vagyok, aki biztos rajztudással rendelkezik és ez mindig biztos aranyfe-

17. kép. Mária gyermekével

18. kép. Meghitt pillanatok

dezetet ad kísérletezéseimnek. A tusrajz amúgy a legnehezebb műfaj, mert nem lehet javítani, és csak akkor szép, ha lendületből, percek alatt elkészül”(5).

„Boros a vonallal nem is annyira pontos rajzot ad, mint inkább sejtet, a mély karcolatú és vastagabb gesztusok váltakoznak a leheletnyi, alig látható ceruzarezdülésekkel. Ezek a vonalas rajzok a görög vázák érzéki és szimbolikus mintázatát, a metszetek egzaltált világát juttatják a néző eszébe. A művész nem csak a vonal diadalát bizonyítja be, hanem azt is, hogy a rajz amennyire finom, érzékeny és érzéki, ugyanolyan integratív is lehet. A vonal – természetéből adódóan – lírai; a vonal hiánya vagy hasító indulata drámai; a történetek pedig ott áradnak a vonalak mögötti térben, de a történetet már nem a vonal meséli el, hanem a mi élő vérvonalainkban, szívünk lüktetésétől kísérve kelnek életre ereinkben”(12).

„Munkáin – egyszerre egy időben – mindig ott a fegyelmezettség és a könnyedség, a szakmai bravúr és a látszólagos véletlenszerűség. Ritka képesség. A famentes papírra egy tusvonallal „feldobott” (az idézőjel fontos!) női figura mellett megjelenik a rendkívül precíz ceruzarajz, amelyen szépen árnyékolva, satírozva olyan térelemek láthatók, mintha Henry Moore, vagy épp Borsos Miklós szemlélete idéződne fel. E rajzok

kiváló bizonyításai a szellemi, asszociációs erőnek és a rajzoló bravúrnak”(9).

A vonal egyszeri, nem javítható, tökéletes megjelenését gyönyörűen illusztrálják a *Mária gyermekével* és a *Meghitt pillanatok* című alkotások (17. és 18. kép). Mindkettő az anyai szeretetet jeleníti meg, különös érzékenységgel és szépséggel. A rajz egyediségének, megismételhetetlen, biztos kézzel megalkotott varázsának a háttér különböző színfoltjai festői alapot adnak, amelyen a kék, a sárga, a narancsszín különböző árnyalatai jelennek meg rendkívüli finomsággal.

A művész szárnyaló fantáziájának megnyilvánulásai *Romkocsmá* (19. kép), az *Örökmozgó* (20. kép) és a *Barokk portré* (21. kép) című alkotások. Részletes elemzésük szinte lehetetlen, hiszen minden gondolat több irányt is megjelölhet. A Romkocsmában Kleopátra éppúgy vendég, mint a sötét napszemüveget viselő, koponyát a kezébe tartó maffiózó, a XX. század két festőszeneije, vagy a televízió rajzfigurája. A festő a korunkra jellemző pénzmosást éppúgy megjeleníti, mint a pénz hatalmának bűvöletében élő, napraforgószerűen mindig a gazdagság irányába forduló utcalányt, vagy a technika humánusot háttérbe szorító hatalmát. Az Örökmozgó a világ embertelen működését sugallja, hiszen a mozgást elindító kéz sem emberhez, hanem géphez csatlakozik.

21. kép. Barokk portré

Boros Attila a rajz eszközeivel erotikus költészetet alkot, így a klasszikus versek ezzel a képzőművészeti megjelenéssel az új értelmezés, az újraolvasás lehetőségét is megteremtik.

„A több, mint negyven grafika különböző technikai megközelítéssel valósult meg. A tónusos ceruzarajzok mellett vonalas tollrajzok is szerepelnek az illusztrációk között. A művész néhány esetben pedig a ceruza és a toll együttes használatával ad katartikus atmoszférát a vonalak burjánzó lírájának” (12).

22. kép. Ne menj el

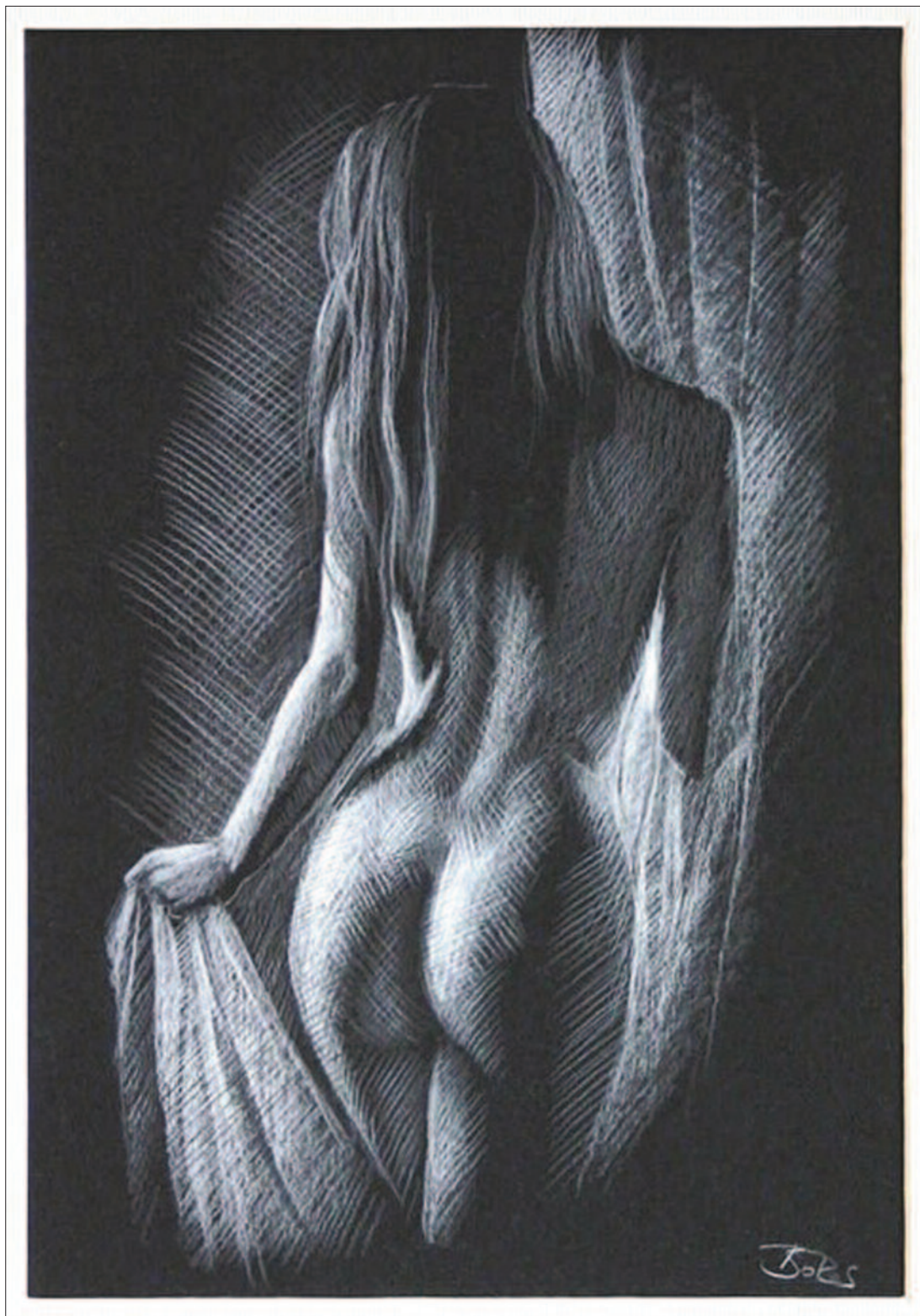
Boros Attila mondta: „Az erotikus grafikáimban mindig is megmaradtam a jó ízlés határain belül, mert a mozdulatok harmóniáját, a vonalak játékát emeltem ki. Ez az emberi természet fontos része, ami művészi szintre emelkedve senkit nem botránkoztat meg” (5).

„Olyan grafikák is szerepelnek a könyvben, amelyek a vonalrajzok virtuóz futását – esetenként nemcsak a szexus művészi ábrázolásának, hanem magának a vonal erejének is köszönhető –, fokozott érzékiségét a geometrikus ikon, a szimbolizált, gyakran szecessziós megoldásokra is emlékeztető miniatűr rajzzal együtt mutatják be (29. kép). Ezek az egyszerre sűrített stilizált jelek, mint a kompozíció részei, plasztikus ellenpontot képeznek a rajzzal, és bár meglepőek – asszociatív jellegüknél fogva sokszor a továbbgondolásra alkalmasabbak, mint a lírai – epikus ábrázolások. A művész az ikon és a rajz páratlan egyesítésével a testi szerelmet geometrikus szerkezetbe, plasztikus formába emeli ki” (12).

Rajzain az önkifejezés organikus szemléletet kap, évezredek kultúráját egyesítve. Egyazon alkotáson belül egyesíti a figurális ábrázolásokat és a szimbolikus tartalmakat. „A mozdulatot egyszerre sejteti az elhallgatással kimondásra képes vonalrajzzal, a figura organikus-szimbolikus jeleivel. Ugyanúgy találkozik a figura és a jel, mint a lendületes ceruzarajz. Így teljes az élet: a jelek mögött is mindig cselekvések vannak” (13). Figuraábrázolásai szinte egy vonallal futnak végig és nem törekszik pontos rajzokra, mert tudja, hogy a vonal, vagy annak hiánya egyaránt kifejezi a teljesség érzetét.

Kasza Katalin énekművész és költő verseihez is Boros Attila készített illusztrációkat, amelyek révén a különböző művészeti ágak egyedülállóan mutatták meg az összművészet páratlanul termékenyítő világát (30., 31. kép). Kasza Katalin mondja: „Boros Attilánál a leírt szó képpé válik, sőt meglepetően élő szemlélyé.” (14).

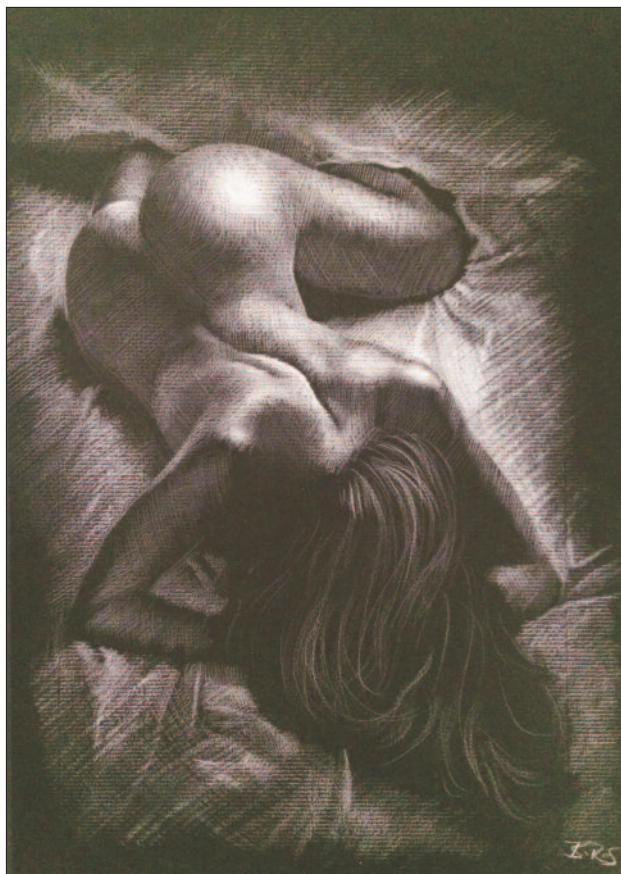
Wagner és Bartók zenei költészete különös érzékenységgel jelenik meg Boros rajzain. A Wagner portré tüpontos vonalaival, a részletek finom kidolgozottságával, a zeneszerző óriás karakterének bemutatásával, a határozott arcúval, a távolba, szinte a végtelenségre nyíló tekintettel méltón tárja elénk a zenetörténet egyik meghatározó alakjának egyéniségét, képzeletének gazdagságát (32. kép). A kép közepét a nagyszerű portré uralja, amelyet a zeneszerző költészetének jellegzetes hősei vesznek körül, bemutatva azt a tiszta világot, amelyben élnek és amely a szépség, az igazság és az erény örök példáját jelentik. Láthatjuk Lohengrin hatyú vontatta csónakját éppúgy, mint a sárkánnyal küzdő Siegfried-et, a lovagló Walkürt és a nyugalmat, megértést kereső Hollandi hajóját. A Parsifal és a Kundry alakja különös érzékenységgel jelenik meg Boros Attila költői világában. Filozófusok, gondolkodók, zenetörténészek elemezték, magyarázták e hősök lelki fejlődésének, átalakulásának rejtjelmeit, azt a kettősséget, amely végül az egyetlen tiszta forráshoz, a meg-

23. kép. Várlak

váltáshoz vezet. Hasztalan minden olyan törekvés, amely e magasztos végkifejlet teljes megértésére irányul. Csak sejteni lehet azt a misztikumot, amelyet be-

fogadva eljuthatunk életünk értelmének, céljának megértéséhez és elfogadásához. A *Parsifal megkereszteli Kundryt* című alkotás finom érzékenységgel ábrázolja

24. kép. Pihenő akt

25. kép. Vágy

ezt az állapotot (33. kép). Az alakok megjelenése szinte oltárkép-szerű. Kundry kissé előrehajolva újjászülésének áhítatát éli át. Parsifal a Megváltó kegyelmét közvetíti, bal kezével figyelmeztetve arra, hogy ez a kegyelmi állapot pusztán emberi törekvések révén nem valósulhat meg. Ennek lehetőségét a transzcendens világ adhatja csak meg, amelyet a fölülről érkező fény sugarak megejtő szépséggel, tisztasággal mutatnak meg.

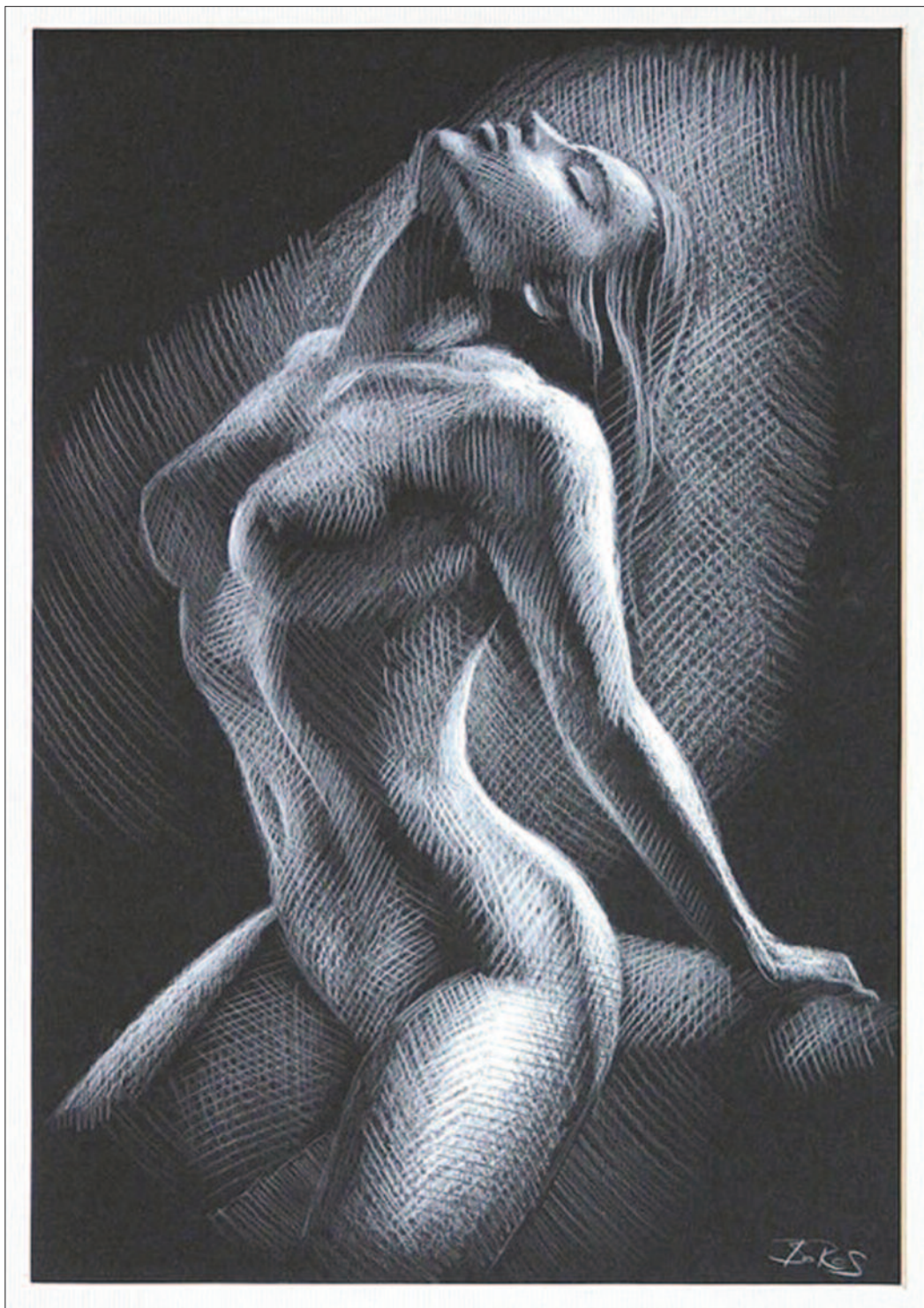
Kasza Katalin mondja: „Kundry figurájában a képek ereje felemel abba a transzcendens világba, ahol a Szentháromság tölti be az alkotásokat és emeli a szemlélőt ebbe a világba. A szó kevés ahhoz, hogy a művész szemtükörén élő világot elmondjam”(14).

Bartók „A kékszakállú lovag vára” című operájában a férfi és a nő kapcsolatának összetettségét, számos tekintetben feloldhatatlan ellentétét mutatja be. Boros Attila Kékszakállú illusztrációjáról mondja Kasza Katalin: „A kékszakállú rendkívüli alkotói pillanat, hiszen Kass János zárt, kemény-fekete képeivel ellentétben, hallom a zenét és ami még meghökkentőbb, látom, érzem a művész életét. Páratlan átlényegülés (14).

A vár egyik titkát fedi fel a második ajtó, amelynek világát a „Fegyveresház” című alkotás illusztrálja. A képen nem a fegyverek a meghatározóak, hanem a Kékszakállú és Judit alakja, kapcsolatuk, egymáshoz rendeltségük megjelenítése. A Kékszakállú arca kemény-

séget, szinte kérlelhetetlenséget jelenít meg, a vonások határozottak a karakter megközelíthetetlen (34. kép). A távolba néző tekintet jelzi, hogy hasztalan Judit gyengéd közeledése, a karjainak ölelése, arcának bája, alakjának tökéletes nőiessége. A férfi gondolat- és érzelmi világa annyira összetett, hogy azt a kizárólagosságra vágyó nő sohasem értheti meg. A férfi és a nő kapcsolat akkor teljesezhet ki igazán, ha különböző küldetésük, szerepük úgy érvényesül, hogy abban alá – vagy fölérendeltségei viszony nem jelenik meg. A nő hivatása magasztos, egyedülálló és az élet továbbadásával a Teremtő munkájának részese. A nő érzelmi világának gazdagságát, a gyengédséget és a női szeretet összetartó erejét, az önfeláldozást a férfi soha nem értheti meg teljességgel. Mint ahogy a nő sem képes átérezni a férfi szerteágazó, az érzelmi világon túlmutató törekvéseit, céljait. A nő és a férfi feladata, szerepe, eszményei eltérőek ugyan, értékük az élet teljességében betöltött szerepük azonban azonos.

Kasza Katalin vallja: „Az én költői világomban ő az a mesebeli fiúcska, aki ül a tengerparton és a homokba rajzol, nem baj, hogy az ár elmossa. Ő vár és folytatja, amikor előtte újra sima a part, a tiszta lap. Művein az alakok élő, eleven emberek, formájuk alakját, erejét, színeit a pillanat rajzolja, festi meg. Boros Attila minden alkotásában a lét misztériuma rezeg” (14).

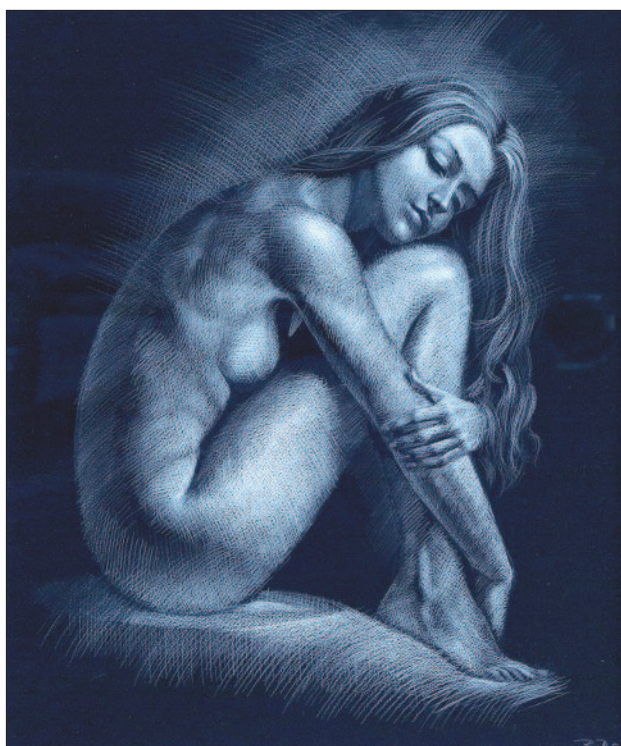

26. kép. Zsuzsanna

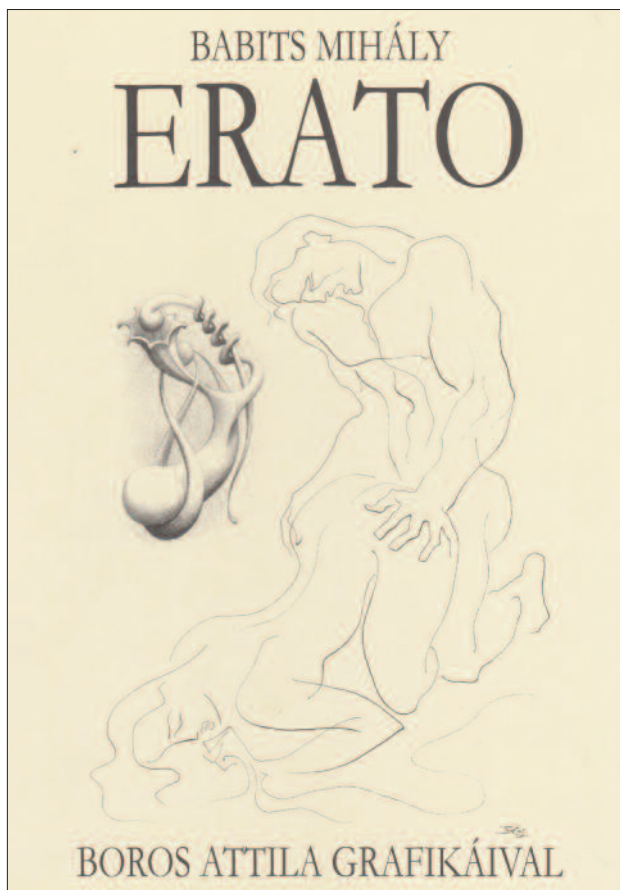
A színek varázsa

Boros Attila művészetére a képzőművészet teljessége a jellemző. Szakmai tudása megkérdőjelezhetetlen. A festők közül kiemelkedik kivételes rajztudásával, a gra-

fikusok közül pedig páratlan színérzékével. A mai művészetben a festői és rajzi kvalitások egyidejű megjelenítése ritka és izgalmas. A kezdeti – alapvetően grafikus – beállítottságot reneszánsz festői szemlélettel gazdagította, a klasszikus szépséget figyelmének előte-

27. kép. Álmodozó

28. kép. Az *Erato* könyv címlapja

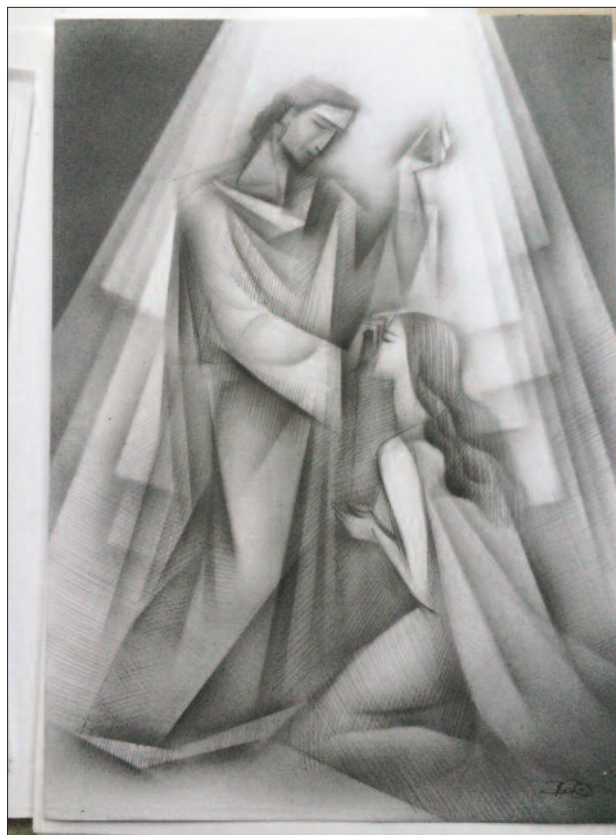
29. kép. Az *Erato* könyv illusztrációja

30. kép. Kasza Katalin *Tűzvarázs* című verseskötetének illusztrációja

31. kép. Kasza Katalin *Csillagszerelm* című verseskötetének illusztrációja

33. kép. Parsifal megkereszteli Kundryt

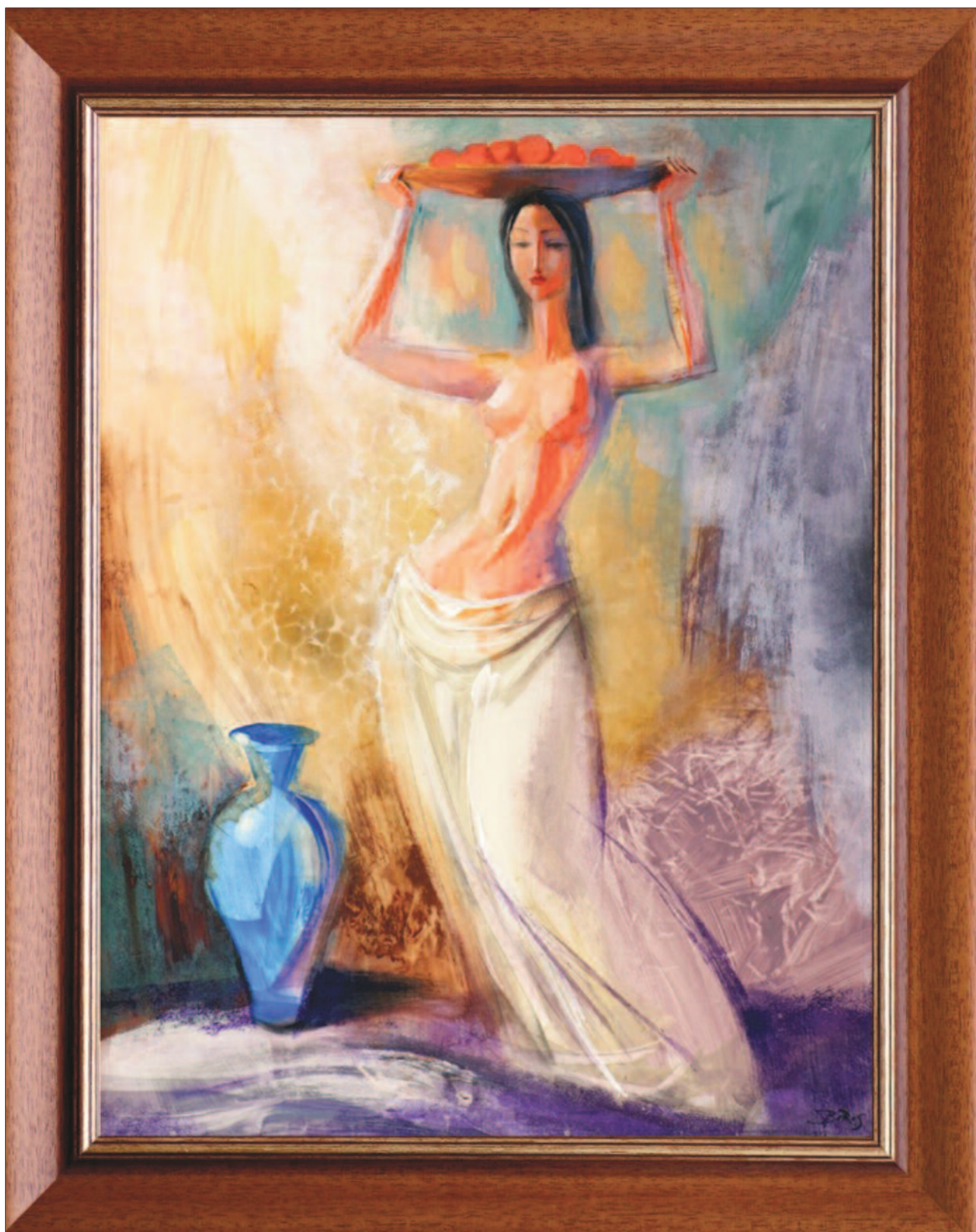
32. kép. Wagner

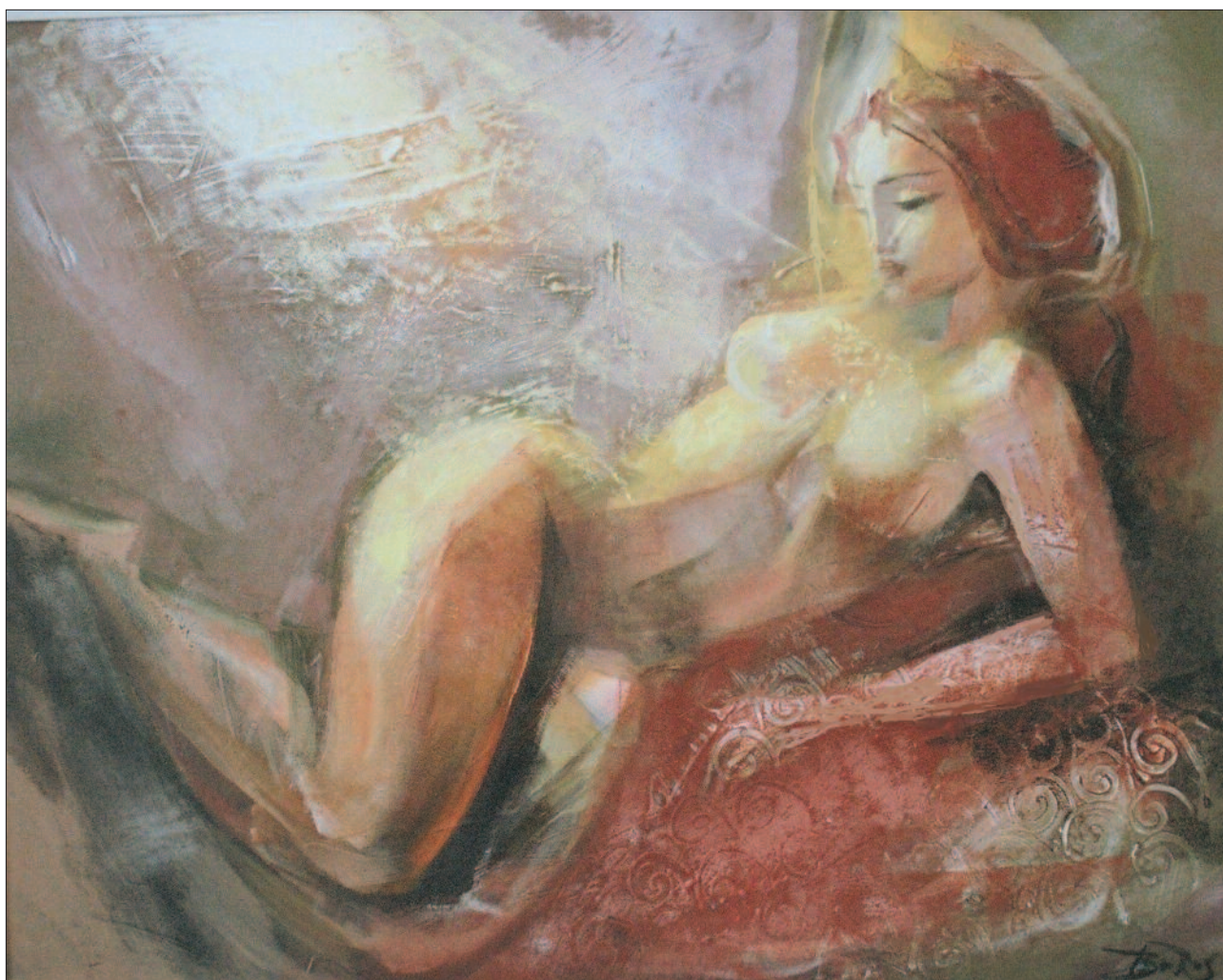
34. kép. Kékszakállú herceg vára: Fegyveresház

35. kép. Nő korsóval

36. kép. Mediterrán lány

37. kép. Danae

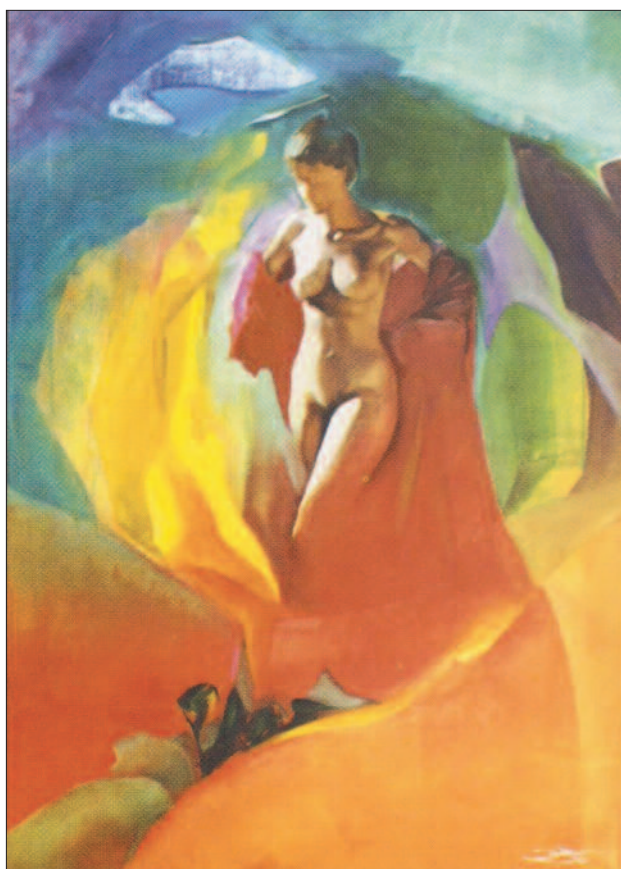
rébe emelve. „Vásznain elementáris erővel felhordott színek és leheletfinoman megfogalmazott vonalak válaszolnak egymásnak” (15). A *Nő korszóval* gyönyörű alkotás (35. kép), amelyen a kép középpontjába festett alak, mintegy az antik világ megidézéseként, korszót tart a kezében. A női testet fehér lepel borítja, amelynek redői kivételes finomsággal, érzékenységgel, az árnyalatok gazdagságával jelenik meg a vásznon. A nő környezetének és a kép háttérének színorgiája szavakkal leírhatatlan. A sárga, a barna, a kék, a fehér foltok szabálytalan alakzatokban keverednek és olyan képzeteket, érzelmeket, élményeket keltenek életre, amely legfeljebb csak a színek összessége, tobzódása, örvénylő forgataga révén ragadható meg. Ez az ígézet teljességében nem is tudatosulhat, a kép szépsége nem magyarázható meg: a nézőt a varázslat álomvilágba repíti. Nézzük a festményt és engedjük, hogy ez a csoda hatalmába kerítsen bennünket.

A *Mediterrán lány* karcsú női alakja a korszóval, a gyümölcscsel teli tállal is az antik festészet kelléktárát

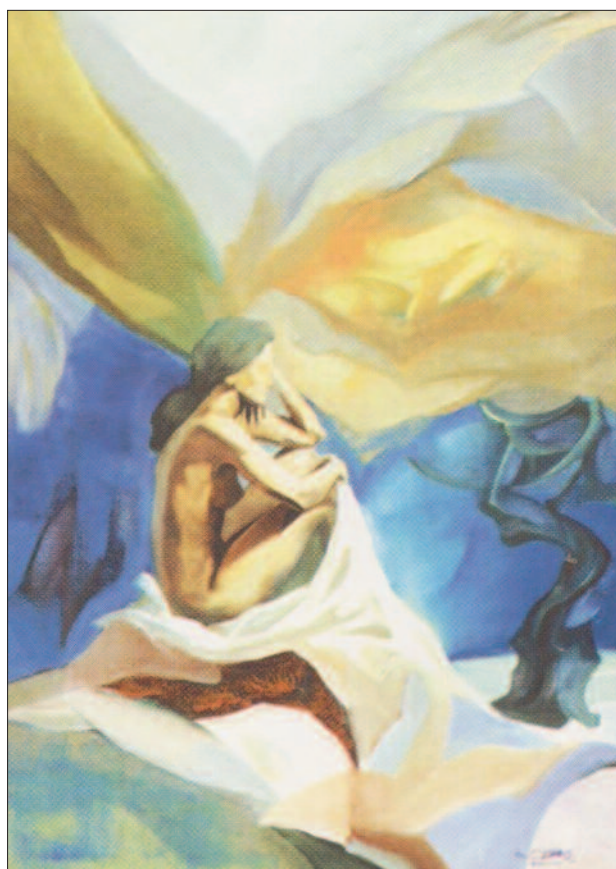
használja (36. kép). A háttér káprázatos színei, az árnyalatok összefonódása, a művész színérzékének páratlan kifejeződése.

A görög mitológia a különböző művészeti ágak gyakori ihletője. Az argoszi királylány, Danae történetét a szélsőséges érzelmek, szenvedélyek jellemzik, szerelem, féltékenység, bosszúvágy és más gonosz indulatok egyaránt alakítják a főhős útját. A cselekmény szerkeázó szálai közül a művészek képzeletében úgy tűnik, hogy a szépség és a szerelem váltott ki elsősorban különös figyelmet. A festők közül például Goltzius, Tintoretto, Rembrandt, Tiziano, Coreggio és Klimt alkotásain is a női szépség jelenik meg, és Richard Strauss is Danae szerelméről írt operát. Boros Attila *Danae* című festményén is a szerelem káprázata jelenik meg (37. kép). A királylány fekvő alakját a háttérből világos, arany és fehér színű sugárzás övezi. Ez a ragyogás az aranyeső, amellyel Zeusz szerelme az ércszobába zárt Danaét megtermékenyíti.”

A *Nyár* (38. kép) és a *Tél* (39. kép) színei az évsza-

38. kép. Nyár

39. kép. Tél

kokra jellemzően eltérőek. A *Nyár* színei frissebbek, melegebbek, élénkebbek, üdítőek. A *Tél* képen a kék az elsődleges, amelynek hidegségét csak részben oldja fel a háttér sárga foltja. Az évszakokra jellemzően a női alakok magatartása is eltérő. A *Nyár* aktja teljes szépségében ragyog, kitarulkozva várja a beteljesedést. A *Tél* alakja gondolkodva ül, a messzeségbe, talán a múltba tekint, hiszen az egykori érzelmek a nyári napsugár melegsége nagyon távolra kerültek.

A *Flamenco* a spanyol tánc szenvedélyét tükrözi (40. kép). A karcsú női alak testtartása az indulat, a lobbanékonyság, a heves vérmérséklet, a kihívó magatartás megjelenítője. Az átlátszó piros ruházat, a szoknya mozgásának vonalszerű lebbenése, a zene ritmusát kifejező kéz és láb tartás a tánc indulatának érzékelte-tése. A háttérben a gitáros fehér ingén a gyűrődésre utaló fehér vonalak a rajzoló bravúr jelei.

A *Barátság* (41. kép) a kubizmus jellegzetességével megfestett, két egymás mellett futó ló alakjával meg-hitt emberi kapcsolatra utal (41. kép). A fehér ló fut a kép előterében, így elsősorban annak a mesteri ábrázolá-sa vonja magára a néző figyelmét. A háttérben szét-terülő fehéres-kékes vonalak szinte áldásszerűen jelzik a barátság meghittségét. A néző biztosan felteszi a kér-

dést, hogy a jellegzetesen emberi kapcsolatot miért – egyébként gyönyörűen megfestett két lóval ábrázolja a festő.

Az *In Style and Rhythm* a múlt században uralkodó életérzés jellegzetes kifejezése (42. kép). A jazz egy-fajta világszemléletet, magatartásformát jelent, amely-nek néhány jellemzőjét mesterien ábrázolja a művész.

A *Fények városa* című festmény (43. kép) utcarész-letet ábrázol, elmosódott kontúrú színes portálokkal, üzletekkel, sétáló alakokkal, amelyek csak sejtethők és nem konkrét témát, inkább csak hangulatot közvetí-teknek. Mintha torzító szemüvegen át látnánk a világot, amelyen át csak a kontúrok, a színek érzékelhetők. A képet a színek változatossága, egymásba olvadása, foltszerű megjelenése különösen kivételessé teszi.

A *Majális* a gazdag életműből is kiemelkedő alkotás (44. kép). Varázsa szavakkal nem fogalmazható meg. Az alakokat körülvevő természet színorgiájának gazdagsága leírhatatlan. Az árnyalatok változatossága, a színfoltok ölelkezése, egymásba fonódása, a finom-ság, az érzékenység lírája magával ragadó. A képet el-mélyülten kell szemlélnünk, tárjuk ki lelkünket és érez-zük meg a boldogság, az öröm, a szépség és a harmó-nia megismételhetetlenül szép világát.

40. kép. Flamenco

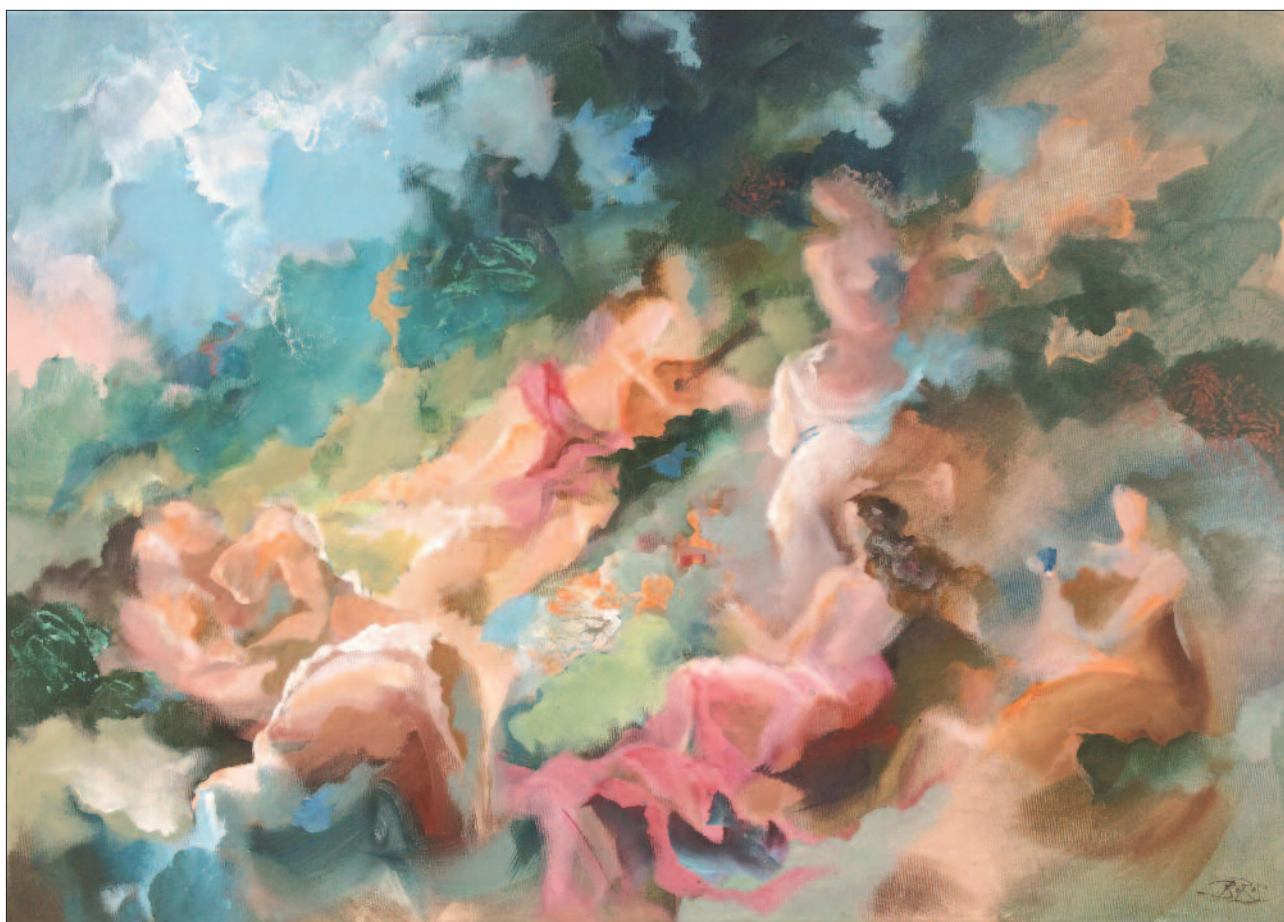
41. kép. Barátság

42. kép. In Style and Rhythm

43. kép. Fények városa

44. kép. Majális

Epilógus

„Boros Attila képeinek mindenkit magával ragadó varázsa nem csupán a tökéletes kompozícióban, a mesteri ecsetkezelésben, a részletek kidolgozásában rejlik, hanem abban, hogy művei, még a csendéletek is, magasztosak és személyesek egyszerre, elvezetnek bennünket a forráshoz, ahonnan minden szépség született, műveit szemlélve rátalálunk legbelsőbb fénymagunkra, felismerjük önmagunk tárgyi valóságtól független, isteni oldalát. Boros Attila örökérvényűt hoz létre, ami önmagáért beszél, beszédét kifinomult szókincs és mély mondanivaló jellemzi” (15).

A művész számolatlanul szórja kincseit, amelyek a világ különböző tájaira is eljutnak és útjuk, sorsuk egy idő után követhetlenné válik. Talán még nem késő, hogy Boros Attila műveit katalógusszerűen számba vegyük és megőrizzük a magyar festészet kincsesháza számára.

Források

1. **Székely János:** Személyes közlés.
2. **Boros Attila:** Személyes közlés.
3. **Pallós Tamás:** Erősítő jelenlétek. Boros Attila festőművész Isten igájáról. Új Ember, 2012. november 12.
4. **Jáger Ida:** Személyes közlés.
5. **C. J.:** Leporolni a lelket – beszélgetés Boros Attilával. Művészet.
6. **Boros Attila:** Önéletrajzból fennmaradt töredék.
7. **Szent Lukács** evangéliuma 15, 11-32.
8. **Balogh Tibor:** Narancsvörös sejtelen. Debrecen Online (Deol). 2008. október 17.
9. **Feledi Balázs:** A rajzfestő. Budapest, 2001. július.
10. **Bors Györgyi:** Személyes közlés.
11. **Rózsa László–Bartha Magdolna:** Debreceni művészek erotikus grafikái. 2010.
12. **Vitéz Ferenc:** Hazatalálás. Boros Attila és a „vonal diadala”. Néző.Pont XI. évfolyam, 72. kötet, 2016. 258-265.
13. **Vitéz Ferenc:** Finomabb gondolati közönség. Néző.Pont. IV. évfolyam, 26. kötet. 2009. július. 636-639.
14. **Kasza Katalin:** Személyes közlés.
15. **Koncz Sándor:** Zalakarosi kiállítás katalógusa, 2006.